

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО
УКРАЇНИ»**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» (ОП Політологія)

Розробник: доктор політичних наук, професор Гедікова Н. П.

Одеса – 2023

УДК : 342(477)(07)

ББК 67

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 8 від 23.02.2023 року)*

Рецензенти:

Матвеева Лілія Георгіївна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ.

Долженков Олександр Федорович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Гедікова Н. П.

Г 28 Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Конституційне право України»: для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» (ОП Політологія). Одеса: Вид-во «Університет Ушинського». 2023. 65 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Конституційне право України» містять зміст роботи й завдання для практичних занять та самостійної підготовки, вказівки щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, питання до самоконтролю, питання до екзамену в обсязі повної структури курсу відповідно до програми, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю знань з поясненнями, рекомендовані джерела інформації, додатки.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ».....	6
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ.....	28
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	38
РОЗДІЛ 4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ.....	47
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Конституційне право України» відноситься до компонентів обов'язкової частини освітньо-професійної програми «Політологія» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія».

Дисципліна «Конституційне право України», яку здобувачі вищої освіти вивчають на першому курсі навчання, серед форм освітнього процесу, включає лекції, практичні заняття, самостійну роботу здобувача, ІНДЗ, та інші форми роботи. Завершується вивчення курсу складанням заліку.

Мета навчальної дисципліни «Конституційне право України»: формування у здобувачів вищої освіти ґрунтовних знань та розуміння сутності і змісту основних конституційно-правових інститутів і норм вітчизняного конституційного права, формування уміння критичного оцінювання конкретних конституційно-правових явищ і процесів, застосування конституційного законодавства та інших джерел конституційного права, опанування ними методики правового аналізу конституційно-правових норм, механізму їх реалізації та забезпечення.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Очікувані результати навчання дисципліни:

знати:

- предмет конституційного права України, його місце і роль у системі права України;
- основні положення теорії конституціоналізму та конституції;
- засади, сутність та зміст основних правових інститутів і норм конституційного права України;
- основи конституційного ладу України;
- конституційно-правовий статус людини і громадянина;
- свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства;
- конституційні форми народовладдя в Україні;
- конституційні положення організації та функціонування законодавчої, виконавчої, судової влади та прокуратури в Україні;
- конституційно-правові основи територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні;

вміти:

- пояснювати природу та зміст основних конституційно-правових явищ і процесів на основі збору і інтегрованого аналізу інформації, отриманої з різних джерел, формулювати та висловлювати обґрунтовані судження;
- на основі здатності до критичного мислення у сфері професійної діяльності аналізувати конституційно-правові інститути, проблеми конституційно-правового регулювання, пропонувати способи їх вирішення;
- аналізувати, тлумачити та застосовувати норми конституційного права для вирішення конкретних практичних ситуацій (казусів);

- обґрунтовувати підстави і порядок реалізації особами та громадянами передбачених Конституцією України прав і свобод та використовувати у професійній діяльності свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства;
- аналізувати взаємодію політичних акторів та конституційно-правових інститутів, взаємовідносин громадян, їх об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства з органами та посадовими особами публічної влади;
- презентувати результати теоретичних досліджень з питань конституційного права фахівцям і широкій аудиторії, експертам з інших галузей знань;
- давати конституційно-правову оцінку рішенням і діям органів державної влади та місцевого самоврядування, відповідних посадових осіб у різних контекстах їх функціонування;
- коментувати джерела конституційного права та застосовувати необхідні конституційно-правові акти;
- визначати власні освітні цілі, демонструвати здатність розвивати навички самоосвіти, відстежувати інновації в науково-освітньому просторі, проявляти відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими.

РОЗДІЛ 1.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО КРАЇНИ»

1.1. Загальні положення

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі вищої освіти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані здобувачами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, збірниками правових актів, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, тісніше пов'язувати теорію з практикою, уміння самостійно та творчо формулювати свої думки в усній формі, висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальною дисципліни.

Підготовку до практичного заняття рекомендується починати з моменту читання лекції з відповідної теми та здійснювати її в певній послідовності. У процесі самостійної підготовки до практичних занять здобувачу спочатку рекомендується з'ясувати тему і питання практичного заняття. Заздалегідь підібрати, вивчити та законспектувати рекомендовану літературу, вивчити основні поняття проблеми, всебічно розглянути і усвідомити зміст питань, що виносяться на заняття. Корисно до кожного питання практичного заняття складати розгорнуті плани відповіді. Перевірку засвоєння своїх знань здобувачі здійснюють за допомогою питань і завдань для самоконтролю, наведені під кожним планом заняття.

В процесі підготовки до практичного заняття рекомендується систематично накопичувати матеріали засобів масової інформації, дані суміжних дисциплін і використовувати їх у виступі. Для відповідей на практичних заняттях здобувачам рекомендується готувати дидактичні матеріали, використовувати дошку з крейдою, різні технічні засоби та технології (ПК, мультимедіа презентації та відеоматеріали, мережу Internet).

На практичному занятті здобувачі мають можливість виступати з будь-якого питання, при цьому можна зачитувати окремі висловлювання, цитати, цифри з конспектів. При обговоренні того чи іншого питання здобувач повинен чітко формулювати основні теоретичні положення теми, обґрунтовувати і доводити свої міркування і твердження, давати повну і стислу відповідь на поставлене запитання, робити висновки, доповнювати доповідача тощо. Під час відповіді на питання практичного заняття здобувач повинен обов'язково посилаючись на статті першоджерела (пам'ятки права, закон та інші нормативно-правові документи).

В ході дискусії на занятті здобувач має можливість не лише розширити свої

знання, але й перевірити, уточнити, закріпити те, що він вивчив під час самостійної роботи. Приймаючи участь у практичному занятті, доцільно під час виступів інших здобувачів робити відповідні помітки в конспекті щодо найбільш цікавих питань.

Плідна та активна робота на практичному занятті значно підвищує ефективність опанування матеріалу та в подальшому заощаджує час на його повторення. На практичних заняттях здобувачі вчаться застосовувати теоретичні знання для проведення прикладних досліджень правових і державних явищ.

Самостійна робота здобувача вищої освіти – це активні форми індивідуальної і колективної діяльності, спрямовані на закріплення пройденого матеріалу, формування навичок аналітичної роботи та вміння на практиці реалізовувати отримані знання.

Основними завданнями самостійної роботи є:

- вироблення навичок ефективної самостійної пізнавальної діяльності з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу з навчальної дисципліни;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного здобувача вищої освіти;
- оволодіння культурою розумової праці, вмінням орієнтуватися у потоці наукової інформації, розвиток незалежності мислення, формування власного погляду на питання, що вивчаються;
- формування потреби до неперервної самоосвіти, самовдосконалення своїх знань, поширення кругообігу.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти починається після вступної лекції, на якій викладач дає основні рекомендації щодо методики самостійного опанування курсом «Конституційне право України».

Самостійна підготовка здійснюється у таких формах:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій;
- опрацювання підручників та посібників;
- опрацювання наукової літератури та першоджерел;
- самостійне вивчення питань до практичних занять на основі навчальної, монографічної, довідкової літератури, документів, матеріалів, періодичних видань, інформаційних баз даних;
- підготовка завдань з самостійної роботи відповідно до заданого плану до кожної з тем навчальної дисципліни;
- підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- підготовка до аудиторних тестів;
- підготовка до екзамену;
- робота з пошуковими системами Інтернет.

Загальні рекомендації до організації самостійної роботи:

1. Уважно ознайомитись із розгорнутим змістом дисципліни, використовуючи конспект лекцій та відповідну літературу.
2. Знайти та визначити місце зазначених для самостійної роботи тем у загальній структурі курсу.

3. Уважно прочитати питання за кожною темою та знайти відповіді на них у рекомендованій літературі.

4. Законспектувати найважливіші теоретичні положення кожної теми.

5. У ході опрацювання теоретичного матеріалу визначити незрозумілі теоретичні виклади з метою подальшої консультації з викладачем.

6. Найбільш складні теоретичні положення рекомендується зазначити у окремому конспекті з метою їх засвоєння та подальшої рекомендації з викладачем.

7. Вивчаючи матеріал, чітко відокремлювати його теоретичну та практичну частини.

8. За вибором здобувача вищої освіти, окремі теоретичні теми або питання можна оформити у вигляді реферату.

9. Опрацьовуючи практичний матеріал, постійно звертати увагу на його значущість та перспективи подальшого втілення у життя.

10. Самостійну роботу виконувати систематично, за відповідним планом.

11. Завдання з самостійної роботи розглядатимуться під час проведення практичних занять.

Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти з дисципліни визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота здобувача вищої освіти забезпечується навчально-методичними матеріалами, передбаченими робочою навчальною програмою дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, методичними рекомендаціями з проведення практичних занять; методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань тощо.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем вищої освіти у процесі самостійної роботи й виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався під час аудиторних навчальних занять.

1.2. Темі, плани практичних занять та зміст самостійної роботи

Змістовний модуль I.

Конституційне право України та його правова основа. Конституційний лад України.

Практичне заняття 1. Дискусія Конституційне право – провідна галузь національного права України. (4 години)

Питання для обговорення:

I заняття (2 години)

1. Конституційне право як галузь національного права.
2. Предмет і метод конституційного права.
3. Система конституційного права України.
4. Поняття конституційно-правових норм, їх особливості та класифікація.

5. Інститути конституційного права України: поняття, закономірності формування і розвитку, класифікація.

6. Принципи конституційного права.

II заняття (2 години)

1. Конституційно-правові відносини: поняття, види, суб'єкти, об'єкти, зміст, підстави виникнення, зміни та припинення.

2. Конституційно-правова відповідальність: поняття, функції, особливості.

3. Суб'єкти та підстави конституційно-правової відповідальності.

4. Джерела галузі конституційного права України: поняття, ознаки, види.

5. Колізії в конституційному праві.

6. Поняття та функції науки конституційного права.

7. Конституційне право України як навчальна дисципліна.

Практичні завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету визначте, як співвідносяться терміни «конституційне право» і «державне право».

2. Проаналізуйте IV розділ Конституції України і визначте матеріальні і процесуальні норми.

3. Порівняйте поняття «конституційне право як наука» та «конституційне право як навчальна дисципліна» за змістом, обсягом, джерелами, роллю, функціями.

Результати доповіді на практичному занятті.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

– проводяться у формі обговорення визначених питань;

– всі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації;

– обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;

– учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;

– в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;

– конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;

– підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Юридичні факти в конституційному праві.

2. Місце закону в системі джерел галузі конституційного права.

3. Проблеми кодифікації конституційного законодавства.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Класифікуйте основні види юридичних фактів. Використовуючи текст Конституції України наведіть приклади юридичних фактів.

2. Визначте, чому конституційне право називають «державним правом», а Конституцію – «правом законів».

Практичне заняття 2. Семінар Конституція – Основний Закон держави і суспільства. (2 години)

Питання для обговорення:

1. Назвіть та охарактеризуйте основні історичні етапи світового конституційного розвитку (XVIII–XXI ст.).
2. Визначте поняття, сутність та юридичні властивості конституції.
3. Вкажіть та охарактеризуйте функції та класифікацію конституцій.
4. Назвіть і охарактеризуйте передумови зародження та основні етапи розвитку конституціоналізму в Україні (від «Конституції П. Орлика» до прийняття Конституції України 1996 р.).
5. Здійсніть аналіз конституційної реформи в сучасній Україні.
6. Назвіть і охарактеризуйте форму, структуру і функції Конституції України 1996 р.
7. Розгляньте порядок прийняття та внесення змін до конституцій.
8. Розгляньте порядок реалізації і правової охорони Конституції України.

Практичні завдання:

1. Визначте історичне значення Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р.
2. Визначте історичне значення Акту проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р.
3. Поясніть положення: «Конституція України має вищу юридичну силу».
4. Використовуючи текст Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. і текст чинної Конституції України від 1996 р. визначте загальне і особливе:

Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р.	Конституція України від 1996 р.
Самовизначення української нації	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Народовладдя	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Державна влада	
<i>загальне</i>	

<i>особливе</i>	
Громадянство України	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Конституція як суспільна цінність.
2. Конституція як особливий об'єкт охорони з боку суспільства та держави.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте сутність суспільної цінності Конституції.
2. Доведіть, що за способом прийняття Конституція України є народною.
3. Визначте, яким чином забезпечується процедура охорони Конституції України з боку суспільства та держави.

Практичне заняття 3. Круглий стіл Конституційно-правові основи конституційного ладу України. (4 години)

Питання до обговорення (теми презентацій-доповідей за вибором):

I заняття (2 години)

1. Конституційний лад і його засади. Людина як найвища соціальна цінність.
2. Конституційне закріплення народного суверенітету та форми його реалізації.
3. Конституційні засади державного суверенітету та його гарантії.
4. Конституційна характеристика України як демократичної, правової держави.
5. Україна як соціальна держава: конституційно-правовий аспект.
6. Конституційне закріплення форми української держави (форми правління, форми державного устрою, державно-правового режиму).
7. Принципи конституційного ладу України.

Питання до роздумів:

1. Яким чином співвідноситься поняття конституційного ладу з державним ладом?
2. У чому полягає сутність державного ладу конституційної держави?
3. Які основні риси конституційної держави?
4. Які риси характерні для народного суверенітету?
5. За якими ознаками класифікуються форми правління?
6. Поміркуйте над питанням про особливості реалізації де-факто конституційного принципу поділу влади в сучасній Україні.

II заняття (2 години)

1. Економічна система та її конституційно-правове регулювання.
2. Конституційний принцип політичної та ідеологічної багатоманітності суспільного життя в Україні.
3. Конституційне регулювання соціальних відносин.
4. Засади конституційного ладу та національно-культурна сфера.
5. Конституційний статус української мови як державної мови.
6. Конституційний лад та громадянське суспільство.
7. Конституційно-правовий статус політичних партій і громадських організацій в Україні: порядок створення, права та обов'язки, підстави та порядок припинення діяльності, відповідальність.

Питання до роздумів:

1. Яким чином закріплюється конституційні принципи мовної політики Української держави в Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019 р.)?
2. Чим була викликана потреба в прийнятті Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019 р.)?
3. Поясніть сутність громадянського суспільства та його роль в демократичній державі.
4. Які види об'єднань громадян Вам відомі?
5. У чому відмінність між політичною партією і громадським об'єднанням?

Практичні завдання:

1. Вивчивши нормативно-правові акти, рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Підготуйте презентації-доповіді розглянувши конституційно-правові основи конституційного ладу України.
3. Використовуючи текст Конституції України схематично охарактеризуйте державно-політичний режим в нашій країні.

Результати доповіді на практичному занятті.

Методика проведення круглого столу.

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- учасники виступають з доповідями (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення;
- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, – лише до критичних виступів;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Риси конституційної держави.
2. Захист конституційного ладу України.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Порівняйте риси конституційної держави України та зарубіжних країн (на вибір студента). Визначте загальне і особливе.
2. Визначте, яким чином забезпечується захист конституційного ладу України.

Змістовий модуль II.

Основи правового статусу особи в Україні. Народне волевиявлення.

Практичне заняття 4. Семінар Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні. (2 години)

Питання для обговорення:

1. Розкрийте зміст поняття «правовий статус особи».
2. Розкрийте сутність правового статусу людини і громадянина.
3. Назвіть та охарактеризуйте основні принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина закріплені в Конституції України.
4. Назвіть та охарактеризуйте основні принципи громадянства України.
5. Вкажіть та охарактеризуйте підстави належності до громадянства України.
6. Розгляньте підстави та порядок набуття громадянства України.
7. Визначте підстави та порядок припинення громадянства України.
8. Розгляньте процедуру виходу з громадянства України.
9. Вкажіть, у яких випадках громадянство втрачається.
10. Визначте повноваження органів, організацій і посадових осіб по вирішенню питань громадянства України.

Практичні завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу визначте, яким чином наша держава захищає своїх громадян за кордоном.
2. Яке Ваше ставлення до подвійного громадянства або багатогромадянства?
3. Поміркуйте над висловленням Аристотеля: «Громадянином у загальному сенсі є той, хто причетний і до владарювання, і до підпорядкування». Аргументуйте свою відповідь.

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Громадяни, біпатриди, апатриди.
2. Порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте сутність категорій «громадянство» та «підданство».
2. Розкрийте сутність понять «біпатриди» та «апатриди».
3. Вкажіть порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України під час воєнного стану.

Практичне заняття 5. *Круглий стіл* Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні. (4 години)

Питання до обговорення (теми презентацій-доповідей за вибором):

I заняття (2 години)

1. Конституційні права і свободи людини і громадянина: поняття та зміст.
2. Походження конституційних прав і свобод. Покоління прав людини.
3. Міжнародні стандарти прав людини й основних свобод.
4. Класифікація прав і свобод людини та громадянина.
5. Конституційна регламентація прав, свобод і обов'язків людини та громадянина.
6. Обмеження прав і свобод особи: конституційно-правовий аспект.

Питання до роздумів:

1. Як співвідносяться «права людини» і «права громадянина»?
2. Коли і за яких причин в історії людства виникла ідея невід'ємних прав людини?
3. У чому суть міжнародних стандартів у сфері прав людини?
4. Які цілі «Загальної декларації прав людини»?
5. Поміркуйте над питанням: чи можливо допустити зміну або зменшення прав і свобод людини і громадянина? Обґрунтуйте наслідки.

II заняття (2 години)

1. Особисті права і свободи людини і громадянина.
2. Політичні права і свободи громадян.
3. Економічні права і свободи людини і громадянина в Україні.
4. Соціальні права і свободи людини і громадянина в Україні.
5. Культурні права і свободи людини і громадянина в Україні.
6. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
7. Конституційні гарантії прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Питання до роздумів:

1. Що спільного і що відмінне в поняттях «права людини» і «свобода людини»?
2. Поясніть зміст принципу рівноправ'я громадян.
3. Що означає «презумпція невинності»?
4. Поясніть сутність принципу невід'ємності і невідчужуваності прав особистості.
5. Які країни світу надають політичних притулок?
6. Які права громадянина України, згідно Конституції України, не можуть бути обмежені в умовах військового часу або під час надзвичайного стану?

Практичні завдання:

1. Вивчивши нормативно-правові акти, рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Підготуйте презентації-доповіді розглянувши конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні.
3. Використовуючи текст чинної Конституції України від 1996 р. і текст Закону України «Про громадянство» від 18.01.2001 № 2235-III визначте загальне

і особливе у питанні прав, свобод і обов'язків громадянина України за наведеним у таблиці зразком:

Конституція України від 1996 р.	Закону України «Про громадянство» від 18.01.2001 № 2235-III
Загальне	
<i>ч. 1 ст. 24. - громадяни є рівними перед законом</i>	<i>ч. 6 ст. 2 - рівність перед законом</i>
Особливе	
<i>ч. 1 ст. 24. - громадяни мають рівні конституційні права і свободи</i>	<i>ч. 7 ст. 2 - збереження громадянства України незалежно від місця проживання громадянина України.</i>

Примітка: Необхідно визначити не менше 10 пунктів до загального і не менше 7 пунктів особливого.

Результати доповіді на практичному занятті.

Методика проведення круглого столу.

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- учасники виступають з доповідями (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення;
- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, – лише до критичних виступів;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Політичні гарантії забезпечення реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні.
2. Створення і діяльність Європейського Суду з прав людини.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Здійснити формально-юридичний аналіз Рішення Конституційного Суду України від 19 квітня 2001 року № 4-рп у справі щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання.
2. Проаналізуйте практику Європейського Суду з прав людини щодо заборони катування.

Практичне заняття 6. Семінар Особливості конституційно-правового статусу національних меншин, іноземців, біженців, внутрішньо переміщених осіб. (2 години)

Питання для обговорення:

1. Розкрийте зміст поняття «конституційно-правовий статус національних меншин».
2. Назвіть та охарактеризуйте принципи конституційно-правового статусу національних меншин.
3. Визначте та охарактеризуйте права й обов'язки національних меншин.
4. Охарактеризуйте законодавчо встановлені гарантії реалізації прав національних меншин.
5. Вкажіть особливості конституційно-правового статусу біженців, внутрішньо переміщених осіб та іммігрантів в Україні.
6. Назвіть основні засади (поняття, категорії, права, свободи, обов'язки) конституційно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні.
7. Охарактеризуйте особливості юридичної відповідальності іноземців та осіб без громадянства в Україні.
8. Визначте конституційно закріплені права на притулок іноземців та осіб без громадянства в Україні.

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте міжнародні принципи захисту біженців, передбачені Конвенцією про статус біженців 1951 року.
2. Охарактеризуйте законодавчо встановлені гарантії реалізації прав іноземців та осіб без громадянства в Україні.

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України.
2. Депортація та екстрадиція іноземців.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте основні напрями діяльності держави щодо протидії незаконного вивезення (депортованих) дорослих та дітей з тимчасово окупованих територій України до Російської Федерації.
2. Визначте правові підстави та порядок проведення депортації та екстрадиції іноземців в Україні.

Практичне заняття 7. Семінар Конституційні форми народовладдя в Україні. (2 години)

Питання для обговорення:

1. Надайте поняття та розкрийте сутність народовладдя.
2. Назвіть та охарактеризуйте форми безпосередньої та представницької демократії.
3. Визначте поняття та соціальну функцію виборів.
4. Назвіть та охарактеризуйте види виборів.
5. Розкрийте зміст виборчого права і виборчої системи.

6. Визначте особливості виборчої системи України.
7. Назвіть та охарактеризуйте конституційні принципи виборчого права України.
8. Визначте поняття і стадії виборчого процесу та процедуру законодавчого регулювання стадій виборчого процесу в Україні.
9. Визначте поняття та соціальну функцію референдуму.
10. Вкажіть призначення та порядок проведення референдумів.
11. Вкажіть порядок організації і проведення всеукраїнського референдуму.
12. Вкажіть правові наслідки всеукраїнського референдуму.
13. Відповідальність за порушення виборчих прав громадян.

Практичні завдання:

1. Поясніть у чому полягає відмінність прямої демократії від представницької. Чи не є друга протилежністю першої? Обґрунтуйте своє судження.

2. Які цензи можуть застосовуватися у виборчому праві України?

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Електронне голосування та електронний підрахунок голосів.
2. Відповідальність суб'єктів виборчого процесу.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Гуртуючись на закордонному досвіді проведення електронного голосування визначте перспективи його запровадження в Україні.

2. Розкрийте правові наслідки абсентеїзму.

Змістовий модуль III.

Конституційно-правові основи організації і здійснення державної влади в Україні.

Практичне заняття 8. Семінар Конституційні основи системи державних органів влади України. (2 години)

Питання для обговорення:

1. Визначте поняття та юридичну природу державної влади.
2. Охарактеризуйте особливості державного механізму та державного апарату України. Визначте характер їх співвідношення.
3. Визначте поняття та конституційний статус органу державної влади.
4. Вкажіть основні ознаки органів державної влади в Україні.
5. Здійсніть класифікацію (види) органів державної влади.
6. Визначте та охарактеризуйте державно-владні повноваження органів державної влади.
7. Визначте та охарактеризуйте конституційну систему і види органів державної влади в Україні.
8. Охарактеризуйте особливості конституційного статусу органів законодавчої, виконавчої і судової влади.
9. Розкрийте особливості конституційного статусу Президента України в системі органів державної влади.

10. Вкажіть особливості конституційного статусу прокуратури в системі органів державної влади.

11. Визначте та охарактеризуйте принципи організації і діяльності органів державної влади в Україні та їх закріплення в Конституції України.

12. Спрогнозуйте напрямки перебудови і подальшого удосконалення механізму держави.

Практичні завдання:

1. Складіть схему системи органів державної влади України.

2. Дайте оцінку дотриманню де-факто органами державної влади конституційно-правового принципу розподілу повноважень між гілками влади, засобам співпраці між ними та їх взаємної інтерференції.

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Здійснення державної влади.

2. Обмеження повноважень і діяльності органів державної влади.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте межі здійснення державної влади в Україні.

2. Вивчивши Конституцію України, визначте в яких її положеннях закріплено обмеження повноважень і діяльності органів державної влади.

Практичне заняття 9. Дискусія Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. (4 години)

Питання для обговорення:

I заняття (2 години)

1. Правовий статус Верховної Ради України.

2. Конституційний склад і структура Верховної Ради України.

3. Строки повноважень Верховної Ради України. Дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.

4. Компетенція (функції та повноваження) та акти Верховної Ради України.

5. Конституційно-правовий статус народного депутата України: принципи, повноваження. Депутатський мандат.

6. Порядок набуття та припинення повноважень народного депутата України.

7. Права та обов'язки народного депутата України. Право депутатів на запит.

8. Конституційні гарантії депутатської діяльності. Депутатський імунітет. Депутатський індемнітет.

9. Відповідальність народного депутата України.

II заняття (2 години)

1. Функції та повноваження Верховної Ради України.

2. Органи та посадові особи Верховної Ради України.

3. Комітети Верховної Ради України: порядок формування, перелік, повноваження.

4. Комісії Верховної Ради України.

5. Депутатські групи та фракції у Верховній Раді України.

6. Порядок роботи Верховної Ради України: чергові та позачергові сесії, пленарні засідання, голосування.

7. Законодавчий процес та інші парламентські процедури.

8. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: функції та повноваження.

9. Конституційний статус Рахункової палати.

Практичні завдання:

1. Використовуючи текст Конституції України визначте основні форми й методи депутатської діяльності.

2. Поміркуйте над питанням: «Чи існує потреба у формуванні двопалатного парламенту в Україні?». Обґрунтуйте своє судження.

Результати доповіді на практичному занятті.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

– проводяться у формі обговорення визначених питань;

– всі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації;

– обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;

– учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;

– в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;

– конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;

– підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Становлення та розвиток парламентаризму в Україні.

2. Порядок обрання парламенту України.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте чинники та охарактеризуйте процес становлення та розвитку парламентаризму в Україні.

2. Використовуючи текст Конституції України визначте порядок формування Верховної Ради України.

Практичне заняття 10. Семінар Конституційно-правовий статус Президента України. (2 години)

Питання для обговорення:

1. Визначте місце і роль Президента України в механізмі державної влади.

2. Вкажіть порядок обрання Президента України та строк його повноважень.

3. Вкажіть та охарактеризуйте порядок вступу на пост Президента України.

4. Назвіть конституційні підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України.

5. Вкажіть основні функції і повноваження Президента України як глави держави.

6. Вкажіть основні функції і повноваження Президента України у сфері зовнішніх відносин, оборони та національної безпеки.

7. Вкажіть особливості взаємовідносин Президента України з іншими органами державної влади.

8. Визначте підстави та порядок припинення повноважень Президента України. Імпічмент Президента України.

9. Назвіть та охарактеризуйте нормативно-правові акти Президента України.

10. Визначте та охарактеризуйте склад апарату Президента України.

Практичні завдання:

1. Вивчивши нормативно-правові акти, рекомендовану літературу і скориставшись ресурсами Інтернету визначте та обґрунтуйте проблеми вдосконалення конституційно-правового статусу Президента України в контексті конституційної реформи.

2. У формі таблиці порівняйте повноваження Президента у системі влади за різних форм державного правління.

3. Дайте оцінку діяльності діючого Президента України.

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Законодавство про вибори Президента України.

2. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтесь та проаналізуйте законодавство про вибори Президента України.

2. Вивчивши нормативно-правові акти, рекомендовану літературу і скориставшись ресурсами Інтернету визначте мету, порядок утворення, права та принципи діяльності Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим.

3. Вкажіть та охарактеризуйте кваліфікаційні вимоги до кандидата на вакантну посаду постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим.

Практичне заняття 11. Дискусія Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади. (4 години)

Питання для обговорення:

І заняття (2 години)

1. Поняття, ознаки та функції виконавчої влади в Україні.

2. Система органів виконавчої влади в Україні.

3. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України.

4. Склад та порядок формування Кабінету Міністрів України.

5. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України.

6. Прем'єр-міністр України: порядок призначення, статус, повноваження і політична роль.

7. Організація і порядок діяльності Кабінету Міністрів України.

8. Акти Кабінету Міністрів України: поняття, види, порядок прийняття.

9. Підстави і порядок припинення повноважень Кабінету Міністрів України, Прем'єр-міністра та інших членів Кабінету Міністрів України.

II заняття (2 години)

1. Конституційно-правовий статус і система центральних органів державної виконавчої влади.

2. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади: порядок формування, принципи діяльності, статус, структура, основні завдання, повноваження, акти.

3. Конституційно-правовий статус місцевих органів державної виконавчої влади.

4. Система місцевих органів державної виконавчої влади.

5. Місцеві державні адміністрації: правова природа, порядок формування, структура, принципи діяльності, компетенція, акти.

6. Підзвітність і підконтрольність місцевих державних адміністрацій.

7. Порядок призначення та відповідальність голів місцевих державних адміністрацій.

8. Підстави та порядок припинення повноважень голів місцевих державних адміністрацій.

Практичні завдання:

1. Зробіть схему «Система органів виконавчої влади», використовуючи діюче законодавство.

2. Вивчивши нормативно-правові акти, рекомендовану літературу і скориставшись ресурсами Інтернету визначте та обґрунтуйте проблеми вдосконалення конституційно-правового статусу органів виконавчої влади України в контексті конституційної реформи.

Результати доповіді на практичному занятті.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

– проводяться у формі обговорення визначених питань;

– всі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації;

– обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;

– учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;

– в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;

– конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;

– підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Показники ефективності уряду.

2. Конституційні засади взаємовідносин місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте та охарактеризуйте показники ефективності уряду.

2. Дайте оцінку ефективності діяльності діючого Кабінету Міністрів України.

Практичне заняття 12. Семінар Конституційні засади судової влади та прокуратури в Україні. (2 години)

Питання для обговорення:

1. Вкажіть конституційні засади функціонування судової влади в Україні.
2. Назвіть та охарактеризуйте конституційні принципи та засади судочинства в Україні.
3. Вкажіть порядок утворення, структуру та повноваження системи судів загальної юрисдикції України.
4. Охарактеризуйте Вищі спеціалізовані суди України: Вищий суд з питань інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд.
5. Визначте правовий статус суддів в Україні.
6. Вкажіть порядок формування, склад, основні функції і повноваження Вищої ради правосуддя.
7. Вкажіть особливості конституційно-правового статусу і ролі адвокатури та прокуратури в системі судового захисту прав людини.
8. Назвіть та охарактеризуйте конституційні основи організації та діяльності прокуратури.
9. Генеральний прокурор України, особливості його конституційно-правового статусу.

Практичні завдання:

1. Розкрийте значення конституційного принципу: «Правосуддя в Україні здійснюють виключно суди» (ч. 1 ст. 124 Конституція України).
2. Використовуючи текст чинної Конституції України від 1996 р. і текст Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII визначте загальне і особливе:

Конституція України від 1996 р.	Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII
Здійснення правосуддя	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Юрисдикція судів	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Система судоустрою	
<i>загальне</i>	

<i>особливе</i>	
Вимоги щодо несумісності	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Органи суддівського самоврядування. Апарати судів.
2. Судово-правова реформа в Україні.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте та охарактеризуйте засади, завдання, види та повноваження органів суддівського самоврядування.
2. Дослідите етапи реформування судової системи за усі роки сучасної незалежності України.
3. Визначте та проаналізуйте проблеми реформування і розвитку судово-правової системи та шляхи їх розв'язання відповідно до європейських стандартів.

**Практичне заняття 13. Семінар Конституційний Суд України.
(2 години)**

Питання для обговорення:

1. Визначте конституційно-правовий статус Конституційного Суду України як єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні.
2. Вкажіть порядок формування і склад Конституційного Суду України.
3. Визначте правовий статус судді Конституційного Суду України.
4. Назвіть та охарактеризуйте функції та повноваження Конституційного Суду України.
5. Розгляньте структуру та організацію (порядок) діяльності Конституційного Суду України.
6. Визначте суб'єктів звернення до Конституційного Суду України.
7. Охарактеризуйте форми звернення до Конституційного Суду України: конституційне подання, конституційне звернення, конституційне скарга.
8. Надайте поняття та характеристику стадій конституційного судочинства.
9. Визначте правову природу актів Конституційного Суду України. Охарактеризуйте їх юридичну силу.

Практичні завдання:

1. Використовуючи текст чинної Конституції України від 1996 р. і текст Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 № 2136-VIII визначте загальне і особливе:

Конституція України від 1996 р.	Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 № 2136-VIII
Статус КСУ	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Склад суду	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Повноваження КСУ	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Вимоги щодо несумісності	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Порядок розгляду справ у Конституційному Суді.
2. Взаємодія судів загальної юрисдикції та Конституційного Суду України в контексті судового захисту конституційних прав і свобод особи.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Опишіть процедуру розгляду справ Конституційним Судом України.
2. Охарактеризуйте функціональну взаємодію судів загальної юрисдикції та Конституційного Суду України в контексті судового захисту конституційних прав і свобод особи.

Змістовий модуль IV.

Територіальний устрій держави та місцеве самоврядування в Україні.

Практичне заняття 14. Семінар Конституційні основи територіального устрою України. (2 години)

Питання для обговорення:

1. Розкрийте зміст поняття «територіальний устрій держави».
2. Вкажіть конституційні принципи та засади територіального устрою України.
3. Охарактеризуйте систему адміністративно-територіально устрою України.
4. Вкажіть види та форми територіальної автономії.
5. Визначте особливості автономії в унітарній державі.
6. Визначте та охарактеризуйте особливості конституційного статусу Автономної Республіки Крим.
7. Визначте та охарактеризуйте повноваження і гарантії Автономної Республіки Крим.
8. Визначте особливості конституційно-правового статусу міст Києва і Севастополя у складі України.
9. Дайте поняття та охарактеризуйте систему адміністративно-територіального устрою України.
10. Вкажіть види адміністративно-територіальних одиниць.
11. Охарактеризуйте порядок утворення та зміни статусу адміністративно-територіальних одиниць.
12. Назвіть перспективи реформи адміністративно-територіального устрою Української держави. Аргументуйте свою відповідь.

Практичні завдання:

1. Порівняйте територіальний устрій і державний устрій.
2. Визначте порядок розмежування компетенції в системі місцевого самоврядування.

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Ознаки унітарних та федеративних держав.
2. Історія Автономної Республіки Крим: нормативно-правовий аспект.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте переваги і недоліки унітарних та федеративних держав.
2. Дайте політико-правову оцінку стратегічному значенню для України Автономної Республіки Крим.

Практичне заняття 15. Семінар Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. (2 години)

Питання для обговорення:

1. Надайте поняття та охарактеризуйте принципи місцевого самоврядування.
2. Розкрийте зміст Європейської Хартії про місцеве самоврядування.
3. Охарактеризуйте систему місцевого самоврядування в Україні.
4. Розгляньте порядок формування, основні функції, повноваження та порядок роботи територіальної громади як основи місцевого самоврядування.

5. Визначте та охарактеризуйте компетенцію (функції та повноваження) та акти органів місцевого самоврядування.

6. Розгляньте порядок формування й обрання, правовий статус органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

7. Охарактеризуйте адміністративний, фінансовий, судовий та інші види контролю (нагляду) за діяльністю органів місцевого самоврядування.

8. Назвіть та охарактеризуйте організаційно-правові форми місцевого самоврядування в Україні.

9. Визначте та охарактеризуйте гарантії місцевого самоврядування в Україні.

Практичні завдання:

1. Визначте роль місцевого самоврядування у системі «держава – суспільство».

2. Порівняйте підстави для дострокового припинення повноважень міського, (сільського, селищного) голови та підстави для дострокового припинення повноважень міської (сільської, селищної) ради.

3. Використовуючи текст чинної Конституції України від 1996 р. і текст Закону України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 № 280/97-ВР визначте загальне і особливе в основних принципах місцевого самоврядування:

Конституція України від 1996 р.	Закону України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 № 280/97-ВР
Народовладдя	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Законність	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Гласність	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Виборність	
<i>загальне</i>	

<i>особливе</i>	
Організаційно-правова основа	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Матеріальна основа	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	
Фінансова основа	
<i>загальне</i>	
<i>особливе</i>	

Результати доповіді на практичному занятті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Територіальна, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування в Україні.

2. Участь держави у формуванні доходів та компенсації витрат місцевого самоврядування.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте сутність територіальної, матеріальної і фінансової основи місцевого самоврядування в Україні.

2. Визначте роль та форми участі держави у формуванні доходів та компенсації витрат місцевого самоврядування.

3. Використовуючи текст чинного Закону України «Про державний бюджет України» визначте особливості регулювання питання державного фінансування органів місцевого самоврядування для здійснення ними наданих законом повноважень.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

2.1. Загальні положення

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (далі ІНДЗ) є однією з форм освітнього процесу, що виконуються під час позааудиторної самостійної роботи. ІНДЗ виконуються здобувачами вищої освіти самостійно з одержанням необхідних консультацій з боку викладача.

Видами ІНДЗ з навчальної дисципліни «Конституційне право України» є доповідь з презентацією / реферат.

Вид ІНДЗ та його тематика обираються здобувачами вищої освіти самостійно із запропонованого нижче переліку тем, або виконуються на іншу, узгоджену із викладачем тему в межах дисципліни, що вивчається. ІНДЗ оцінюється відповідно до зазначених у цих методичних рекомендаціях критеріїв оцінювання.

Доповідь – це документ, у якому викладається самостійно опрацьована певна проблема (тема, питання) за навчальними посібниками, спеціальною літературою та іншими джерелами, подаються висновки, пропозиції. Вона призначена для усного (публічного) читання та обговорення. Метою доповіді є формування у студентів вміння пов'язувати теорію з практикою, користуватися літературою, популярно викладати складні питання, триматися перед аудиторією. Робота над доповіддю спрямована на формування у студентів уміння викладати сутність певного питання, коментувати конкретну думку, подію, факт, дати їм авторську аналітичну оцінку.

Для наочної підтримки захисту доповіді створюється презентація.

Презентація – це представлення результатів самостійної роботи студента з опрацювання обраної теми. Мета презентації – набуття студентами навичок з аналізу власної роботи і публічного представлення результатів дослідження. Презентація дозволяє подати матеріал більш наглядно, індивідуально, з використанням елементів якісної графіки, відеоматеріалів, звуковим супроводом. Використання комп'ютерних презентацій сприяє розвитку наочнообразного мислення, стійкості уваги, образної пам'яті, уважності, спостережливості, стимулює продуктивні творчі функції мислення.

Реферати – це індивідуальні завдання, які сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань здобувачів вищої освіти з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної творчої роботи з навчальною та науковою літературою, розвивають та закріплюють первинні навички дослідницької діяльності, а також застосуванні отриманих знань у здійсненні професійній діяльності. Ця навчальна робота прищеплює навички узагальнення програмного матеріалу, використання різноманітних джерел, складання бібліографії з теми дослідження, уміння робити порівняльний аналіз, контент-аналіз, зіставляти та узагальнювати різні підходи, погляди, конкретний матеріал, розкривати своє ставлення до досліджуваних проблем, робити правильні обґрунтовані висновки.

2.2. Тематика та вимоги до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання

Рекомендовані теми індивідуального навчально-дослідного завдання

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
	<i>Доповідь з комп'ютерною презентацією / реферат</i>		
1	Витоки українського конституціоналізму.		
2	Етапи становлення конституціоналізму в Україні.		
3	Правовий звичай у системі джерел конституційного права України.		
4	Конституція держави як основне джерело конституційного права.		
5	Порядок прийняття Конституції України та внесення змін до неї.		
6	Конституційна характеристика України як унітарної держави.		
7	Проблеми, що виникають у процесі реалізації народовладдя в Україні.		
8	Статус української мови як державної мови.		
9	Конституційні принципи правового статусу особи в Україні.		
10	Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні.		
11	Конституційно-правове регулювання статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.		
12	Становлення та розвиток інституту громадянства.		
13	Громадянство України: порядок його набуття і припинення.		
14	Загальна характеристика основних громадянських прав і свобод людини і громадянина.		
15	Загальна характеристика основних політичних прав і свобод людини і громадянина.		
16	Загальна характеристика основних соціально-економічних прав і свобод людини і громадянина.		
17	Загальна характеристика основних культурних (духовних) прав і свобод людини і громадянина.		
18	Основні права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства.		
19	Механізм реалізації та захист прав і свобод людини та громадянина в Україні.		
20	Обмеження прав і свобод особи: конституційно-правовий аспект.		

21	Судовий розгляд справ як гарантія захисту прав і свобод.		
22	Особливості виборчої системи України.		
23	Сильні та слабкі сторони виборчих систем: порівняльна характеристика.		
24	Виборче право громадян.		
25	Відповідальність за порушення виборчого законодавства.		
26	Конституційний принцип поділу влади і його втілення в державно-правовій практиці.		
27	Державна влада як інститут конституційного права.		
28	Основні повноваження Верховної Ради України.		
29	Права й обов'язки парламентарів.		
30	Повноваження Президента України.		
31	Процедура імпичменту Президента України.		
32	Конституційно-правовий статус уряду та інших органів виконавчої влади.		
33	Конституційно-правове регулювання судової системи.		
34	Принципи здійснення правосуддя в Україні.		
35	Правовий статус суддів України.		
36	Судова реформа в Україні.		
37	Статус Конституційного Суду України, його склад та повноваження.		
38	Рішення і висновки Конституційного Суду України.		
39	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.		
40	Конституційно-правовий статус АРК.		
41	Система місцевого самоврядування в Україні та її принципи.		
	Разом	20	20

При підготовці та написанні доповіді з презентацією рекомендується використовувати наступний досвід:

1.Здобувач повинен уважно ознайомитися з рекомендованою тематикою доповіді, запропонованою в цій розробці, і вибрати тему. Можна запропонувати свою власну тему доповіді.

2.З'ясувати зміст обраної теми та цільову настанову, визначити і накреслити головні питання які підлягають розгляду, проконсультуватися з цього приводу у викладачів.

3.Підібрати матеріал, обдумати і структурувати доповідь, підібрати демонстраційно-наочний матеріал.

4.При необхідності скласти план особистої роботи. У плані визначити терміни написання презентації, редагування.

5.Підготувати список необхідної літератури з теми. У цій роботі доцільно користуватися каталогами бібліотек.

6. Провести пробну репетицію виступу, підготуватися до відповідей на можливі запитання.

Характеристика та вимоги до основних компонентів змісту роботи:

При виконанні письмових індивідуально-дослідних завдань бажано дотримуватися відповідних вимог.

Структура індивідуального завдання включає такі основні елементи (орієнтовна):

- титульний аркуш;
- зміст дослідження;
- мета і предмет дослідження;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел (до 10 основних).

Титульна сторінка оформлюється за встановленим зразком (див. додаток А) та є першою сторінкою індивідуального завдання.

У **Вступі** необхідно відобразити суть та обґрунтування вибору теми, структуру її розгляду, здійснити перехід до основного судження. На цьому етапі важливо правильно сформулювати питання, на яке автор збирається знайти відповідь під час дослідження.

Основна частина передбачає розкриття обраної теми доповіді, де буде сформульовано судження, розкрито аргументацію та аналіз, використовуючи обґрунтування тез і роздумів, докази, факти і приклади на їх підтримку.

У **висновках** необхідно викласти основне судження, резюмувати аргументи на захист основного судження, показати особисті думки щодо висвітленої теми. Доповіді можуть включати в себе авторські рекомендації, пропозиції або інші мотиваційні елементи.

Список використаних джерел містить перелік літературних джерел, що використовуються при підготовці презентації. Список використаних джерел повинен бути з докладним зазначенням вихідних матеріалів. Крім електронних адрес потрібно вказувати і друковані видання.

Правила оформлення презентації:

Параметри сторінки:

- розмір слайдів має відповідати розміру екрана;
- орієнтація слайда – альбомна;
- ширина слайда – 24 см;
- висота слайда – 18 см;
- нумерувати слайди слід арабськими цифрами без знаків номера, рисочок тощо;
- формат показу слайдів – «Демонстрація»;
- графічний і текстовий матеріали розміщуються на слайдах так, щоб ліворуч і праворуч від краю слайда залишалось чисте поле шириною не менше 0,5 см.

Використовується програма PowerPoint. Обсяг: 13-15 слайдів у вигляді файлу формату *.ppt або *.pptx.

Мова презентації – українська.

Додаткові вимоги до змісту презентації (за Д. Льюїсом):

- кожен слайд має відображати одну думку;
- текст має складатися з коротких слів та простих речень;
- рядок має містити 6 – 8 слів;
- всього на слайді має бути 6 – 8 рядків;
- загальна кількість слів не повинна перевищувати 50;
- дієслова мають бути в одній часовій формі;
- заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні ідеї слайда;
- у заголовках мають бути і великі, і малі літери (а не тільки великі);
- слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективного передачі даних;
- кількість блоків статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох;
- підпис до ілюстрації розміщується під нею, а не над нею;
- усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

При підготовці та написанні реферату рекомендується використовувати наступний досвід:

1.Здобувач вищої освіти повинен уважно ознайомитися з рекомендованою тематикою рефератів, запропонованою в цій розробці, і вибрати тему. Можна запропонувати свою власну тему реферату.

2.З'ясувати зміст обраної теми та цільову настанову, проконсультуватися з цього приводу у викладачів, визначити і накреслити головні питання які підлягають розгляду.

3.При необхідності скласти план особистої роботи. У плані визначити терміни написання реферату, редагування, виготовлення наочних матеріалів (схем, таблиць, тощо).

4.Підготувати список необхідної літератури з теми. У цій роботі доцільно користуватися каталогами бібліотек.

5.Вивчити рекомендовану літературу, тобто вибрати основні положення, які відносяться до теми реферату, з'ясувати фактичний матеріал та висновки, до яких приходять автор. Під час вивчення літератури треба робити відповідні записи, які потім слід використати при написанні реферату.

Характеристика та вимоги до основних компонентів змісту реферату:

При написанні реферату бажано дотримуватися відповідних вимог.

Структура реферату включає такі основні елементи (орієнтовна):

- титульний аркуш (додаток А);
- зміст;
- вступ;
- основна частина, яка складається з 2-3 рівнозначних за обсягом розділів, кожний з яких завершується стислими висновками;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

Титульна сторінка реферату оформлюється за встановленим зразком (див. додаток А) та є першою сторінкою реферату, проте номер на ній не проставляється.

Зміст роботи подається на початку реферату. Він повинен бути оформлений як простий або розгорнутий план. Зміст містить назву та нумерацію усіх розділів і підрозділів.

У **Вступі** необхідно відобразити роль і значення проблеми (теми), що вивчається, вказати мету, завдання, об'єкт роботи.

Основна частина подається у вигляді систематизованої реферативної інформації та її аналізу, що передбачає безпосередній виклад змісту теми реферату, глибоке і всебічне висвітлення її основних положень.

У **висновках** необхідно підвести підсумки досліджень, які проведені в рефераті.

Список використаних джерел містить перелік літературних джерел, що використовуються при підготовці реферату. Список використаних джерел повинен складати не менше 10 найменувань. Мінімальна кількість джерел має становити не менше ніж 60 % найменувань за останні 5 років. Кількість Інтернет документів не повинна перевищувати 15 % загальної кількості списку джерел.

Додатки складаються з допоміжних таблиць, розмір яких більший за одну сторінку, діаграм, схем, інструкцій, методик, звітної документації, допоміжних ілюстрацій, тощо і нумеруються в тій послідовності, в якій на них надаються посилання в тексті.

Орієнтований розподіл складових структури реферату та їх обсяг здійснюється в такому порядку:

Таблиця 1

Приблизний розподіл складових структури реферату

Основні елементи структури	Кількість сторінок	Обсяг
Титульний аркуш	1 стор.	Обсяг 15-20 сторінок
Зміст	1 стор.	
Умовні позначки (скорочення)	1 стор. <i>(за необхідністю)</i>	
Вступ	1-2 стор.	
Основна частина: 2-3 рівновеликих розділи, які можуть складатися з 2-4 підрозділів (але необов'язково). Кожна складова основної частини (розділи) завершується стислими висновками <i>(не виносяться до змісту)</i>	до 15 стор. <i>(з загальним обсягом 20 стор.)</i> , або до 10 стор. <i>(з загальним обсягом 15 стор.)</i>	
Висновки	1-2 стор.	
Список використаних джерел	10-15 джерел	

Додатки	не регламентуються	Обсяг не обмежений
---------	--------------------	--------------------

Правила оформлення реферату:

Текст реферату виконується на стандартних аркушах формату А4 (210x297) і розміщується на одній стороні аркуша. Тип шрифту – Times New Roman Cyr. Шрифт основного тексту – звичайний, розмір 14; абзац – 1,25; інтервал – 1,5; текст повинен бути відформатованим по ширині й без перенесень. Кожна сторінка має однакові поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє, нижнє – 20 мм. Загальний обсяг реферату, виконаного на комп'ютері, – 15-20 сторінок, або 10-15 сторінок рукописного тексту.

Сторінка тексту повинна містити 29-30 рядків.

Розділи нумерують арабськими цифрами, підрозділи – двома арабськими цифрами, розділеними крапкою: перша означає номер розділу, друга – підрозділу. Номер розділу та підрозділу показують перед їх заголовком, у кінці заголовка крапку не ставлять. Підкреслювання, фарбування та переніс слів у заголовках не допускається. Кожний розділ треба починати з нової сторінки.

Усі сторінки роботи послідовно нумерують арабськими цифрами, проставляючи їх у правому верхньому куті (без крапки). Нумерація сторінок починається з титульного листа, на якому цифра «1» не ставиться. Рисунки, таблиці (які розміщені в тексті роботи), список використаних джерел, додатки також включаються до наскрізної нумерації.

При написанні реферату необхідно: викладати матеріал грамотно з використанням наукового стилю писемної мови, логічно, послідовно; чітко формулювати думки; узагальнювати результати досліджень у вигляді таблиць, схем, діаграм, безпосередньо пов'язаних з питаннями теми, але їх кількість не повинна бути надмірною. Мова написання реферату – українська.

Оформлення ілюстрацій, таблиць, цитат у ІНДЗ за видами:

Усі ілюстрації (графіки, схеми, діаграми тощо) іменуються рисунками. Рисунки нумеруються послідовно в межах розділу та порядкового номера рисунка, розділених крапкою, наприклад: 3.2 (другий рисунок третього розділу). Рисунки повинні розміщуватися зразу після посилання на них у тексті ІНДЗ. Кожний рисунок повинен супроводжуватися змістовним підписом. Підпис розміщується під рисунком в один рядок з номером.

Таблиці повинні мати назву, яка відображає їх зміст. Таблиці повинні бути компактними, наочними і зрозумілими. Небажаним є перенос таблиць, якщо зони повністю вміщуються на одній сторінці.

Усі таблиці повинні бути пронумеровані. Номер таблиці ставиться зліва від назви і складається із номера розділу та порядкового номера таблиці, розділених крапкою, наприклад, 1.1. (перша таблиця першого розділу), 2.1 (перша таблиця другого розділу).

Скорочення слів у заголовках розділів, підрозділів, таблиць, додатків і в підписах під рисунками не допускається, а в тексті можливі лише загальноприйняті скорочення.

При написанні ІНДЗ обов'язковими є посилання на автора та джерело, звідки запозичені матеріал або окремі дані. Цитати, взяті із праць або офіційних документів, повинні відповідати оригіналу.

Перелік літературних джерел, використаних при виконанні ІНДЗ, наводять наприкінці тексту, а по тексту повинні бути наведені посилання, які подаються у квадратних дужках з вказівкою номеру джерела у списку літератури та сторінки, наприклад, [1, с. 15–11], або «... у працях [3–5]...», або «... у працях [3; 5]...» і т.д.

Бібліографічний опис списку використаних джерел у ІНДЗ за видами:

Необхідно оформляти з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Література подається в алфавітному порядку або в порядку посилання в тексті.

Наведені в списку використаних джерел друковані праці записують мовою оригіналу і оформляють згідно з вимогами державного стандарту. Зразок оформлення літератури:

1. Гедікова Н. П. Децентралізація та реформування місцевого самоврядування в сучасній Україні на основі досвіду Польщі. *Політикус*. 2020. № 3. С. 13–18. URL: http://politicus.od.ua/3_2020/3_2020.pdf
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Конституційне право України : підручник / Т. М Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін. ; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків : Право, 2020. 592 с.
4. Шляхтун П. П. Конституційне право України : підручник. Київ : Освіта України, КНТ, 2018. 592 с.

При виконанні ІНДЗ необхідно дотримуватись наступних вимог:

№ з/п	Критерії	Показники
1	Науковість, об'єктивність	<p>Уміння поставити проблему, встановити її актуальність, сформулювати мету і завдання дослідження.</p> <p>Відображення основних термінів і фактичного матеріалу з теми дослідження.</p> <p>Знання існуючих способів і оригінальність власного вирішення проблеми, що досліджується.</p> <p>Уміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами.</p> <p>Повнота розкриття теми.</p>

		Достовірність наданої інформації. Коректність змісту та фактів, наведених у ІНДЗ. Знання змісту виконаної роботи, вільне володіння інформацією з теми.
2	Відповідність стандартам оформлення	Знання і виконання вимог щодо оформлення змісту виконаної роботи (титульний лист, зміст, мета і предмет дослідження основна частина, висновки, список використаних джерел). Мовне оформлення та володіння стилем наукового викладу. У презентаціях: розміщення і комплектування об'єктів. Єдиний стиль слайдів.
3	Послідовність, системність	Уміння виокремити головне. Уміння подавати інформацію системно, логічно, послідовно, лаконічно та завершено.
4	Доступність	Простота і ясність викладу. Уміння логічно, доказово подати інформацію. Уміння описувати хід виконання дослідження. Використання інформаційних джерел і посилання на них. Логічність висловлювання думок, уміння порівнювати, аналізувати.
5	Зв'язок з життям (практичність)	Наявність рекомендацій щодо використання результатів дослідження.
6	Свідомість, творчість і активність	Розуміння і аргументація актуальності теми. Уміння оцінювати достовірність отриманих результатів, узагальнювати і робити висновки. Виявлення власного ставлення до проблеми. Творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Уміння аргументовано захищати власну точку зору. Уміння коректно, стисло, точно відповідати на запитання.
7	Наочність	Використання під час захисту ІНДЗ засобів унаочнення та якість їх виконання. Відповідність ілюстрацій темі і результатам дослідження. Схеми, графіки тощо, чіткі, доступні до сприйняття. Використання інформаційних джерел і власних ілюстрацій (малюнків, фото, відео).

2.3. Захист індивідуального навчально-дослідного завдання

Захист індивідуального навчально-дослідного завдання відбувається на практичному занятті.

Представляючи свою роботу на захисті, здобувач вищої освіти повинен у стислому вигляді обґрунтувати актуальність теми та схарактеризувати структуру роботи; стисло викласти найбільш важливі положення та основний зміст роботи; коротко охарактеризувати результати дослідження.

На виступ здобувача відводиться до 5-7 хвилин. Виступ та відповіді на запитання, зауваження й побажання повинні показати найвищий рівень теоретичної підготовки здобувача вищої освіти, його всебічну ерудицію та вміння доступно викласти основні результати проведеного дослідження.

За результатами захисту індивідуального навчально-дослідного завдання викладач ухвалює рішення щодо оцінки роботи та робить позначку про захист на титульній сторінці завдання.

Повторний захист індивідуального навчально-дослідного завдання з метою підвищення оцінки не дозволяється.

2.4. Дотримання вимог академічної доброчесності

Згідно статті 42 Закону України «Про освіту» та «Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»» (затверджено Вченою радою протокол № 9 від 26.04.2018, розміщено на офіційному веб-сайті університету: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf) кожний здобувач повинен дотримуватися академічної доброчесності.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності при написанні ІНДЗ передбачає:

- самостійне виконання всіх етапів підготовки та написання навчальної роботи;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Якщо ІНДЗ у більшості складається з перефразованих ідей інших авторів без оригінального аналізу чи думок здобувача вищої освіти, воно все одно буде вважатися плагіатом, навіть якщо усі запозичені думки будуть правильно процитовані.

РОЗДІЛ 3.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Питання до самоконтролю змістовного модулю I

1. Дайте визначення конституційного права України.
2. Визначте роль та особливості конституційного права в системі національного права України.
3. Дайте визначення поняття «конституційно-правові норми».
4. Вкажіть види конституційно-правових норм.
5. Назвіть та охарактеризуйте види конституційно-правових інститутів.
6. Визначте особливості конституційно-правових відносини.
7. Назвіть та охарактеризуйте види конституційно-правових відносини.
8. Визначте підстави виникнення конституційно-правових відносин.
9. Дайте визначення поняття «конституційно-правова відповідальність».
10. Визначте підстави конституційно-правової відповідальності.
11. Назвіть джерела галузі конституційного права України.
12. Вкажіть різницю між природним та позитивним правом.
13. Назвіть та охарактеризуйте методи науки конституційного права.
14. Що вивчає конституційне право України як навчальна дисципліна?
15. Визначте місце конституційного права у національній правовій системі.
16. Поясніть сутність конституціоналізму і наведіть основні етапи його становлення в міжнародній практиці.
17. Розкрийте сутність поняття «конституція».
18. Розкрийте особливості юридичної та фактичної конституції.
19. Визначте предмет регулювання конституції.
20. Обґрунтуйте суспільну цінність конституції.
21. Перелічіть функції та наведіть повну класифікацію конституцій.
22. Назвіть основні етапи розвитку конституціоналізму в Україні.
23. Розкрийте історичне значення «Конституції П. Орлика».
24. Дайте загальну характеристику радянських Конституцій України 1919, 1929, 1937 і 1978 рр.
25. Охарактеризуйте процес конституційного розвитку сучасної України.
26. Визначте історичне значення Акту проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р.
27. Опишіть підсумки референдуму 1 грудня 1991 р.
28. Опишіть процедуру розробки проєкта і прийняття Конституції України 1996 р.
29. Поясніть сутність і значення Основного закону України.
30. Визначте юридичні властивості конституції.
31. Розкрийте сутність категорій «конституційний лад» та «державний лад».
32. Перелічіть риси конституційної держави.
33. Перелічіть засади конституційного ладу.
34. Розкрийте зміст принципу народного суверенітету.

35. Назвіть форми здійснення народного волевиявлення в Україні.
36. Надайте конституційну характеристику України як правової, демократичної, соціальної держави.
37. Дайте оцінку державно-правовому режиму української держави.
38. Навіть та охарактеризуйте принципи конституційного ладу України.
39. Назвіть конституційні засади економічної системи.
40. Опишіть конституційні принципи культурної політики Української держави.
41. Опишіть конституційні принципи мовної політики Української держави.
42. Дайте визначення поняття «громадянське суспільство».
43. Вкажіть види об'єднань громадян.
44. Визначте конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.

змістовного модулю II

1. Розкрийте сутність правового статусу людини і громадянина.
2. Назвіть основні принципи правового статусу людини і громадянина.
3. Розкрийте сутність поняття «громадянство України».
4. Вкажіть основні ознаки громадянства України.
5. Розкрийте сутність категорій «громадяни», «біпатриди», «апатриди».
6. Назвіть та охарактеризуйте основні принципи громадянства.
7. Опишіть умови набуття громадянства України.
8. Вкажіть умови та порядок прийняття до громадянства України.
9. Поясніть зв'язок громадянства дитини і батьків.
10. Який документ підтверджує громадянство України?
11. Вкажіть умови припинення громадянства України.
12. Назвіть причини втрати громадянства України.
13. Розкрийте зміст понять «права людини» та «права громадянина».
14. Опишіть історію походження конституційних прав і свобод людини і громадянина.
15. Розкрийте сутність поняття «покоління прав людини».
16. Назвіть та охарактеризуйте міжнародні стандарти прав людини й основних свобод.
17. Здійсніть класифікацію прав і свобод людини та громадянина.
18. Розкрийте сутність поняття «особиста недоторканість».
19. Визначте умови обмеження прав і свобод особи в рамках конституційно-правового аспекту.
20. Вкажіть статті Конституції України, в яких регламентовано обов'язки людини та громадянина.
21. Назвіть і охарактеризуйте особисті права та свободи людини і громадянина.
22. Назвіть і охарактеризуйте політичні права та свободи людини і громадянина.
23. Назвіть і охарактеризуйте соціальні права та свободи людини і громадянина.
24. Назвіть і охарактеризуйте екологічні права та свободи людини і громадянина.

25. Охарактеризуйте культурні права та свободи людини і громадянина.
26. Назвіть і охарактеризуйте обов'язки людини і громадянина в Україні.
27. Вкажіть умови обмеження прав людини в Україні.
28. Розкрийте сутність конституційного принципу гарантованості прав і свобод.
29. Охарактеризуйте законодавчо встановлені гарантії прав та свобод людини і громадянина в Україні.
30. Дайте оцінку конституційним гарантії прав та свобод людини і громадянина в Україні.
31. Перелічіть принципи конституційно-правового статусу національних меншин.
32. Назвіть основні права й обов'язки національних меншин.
33. Охарактеризуйте законодавчо встановлені гарантії реалізації прав біженців, внутрішньо переміщених осіб та осіб, що потребують додаткового та тимчасового захисту.
34. Розкрийте зміст поняття «біженець».
35. Розкрийте сутність терміну «біженець» надане у Конвенції про статус біженців 1951 року.
36. Розкрийте сутність поняття «іммігрант».
37. Вкажіть особливості конституційно-правового статусу іноземців в Україні.
38. Вкажіть особливості конституційно-правового статусу осіб без громадянства в Україні.
39. Охарактеризуйте конституційне закріплення права на притулок в Україні.
40. Назвіть форми здійснення народного суверенітету в Україні.
41. Дайте визначення поняття «вибори».
42. Визначте соціальне призначення виборів.
43. Вкажіть види виборів.
44. Визначте принципи виборчого права.
45. Вкажіть строки виборів.
46. Назвіть існуючі виборчі системи.
47. Розкрийте особливості мажоритарної виборчої системи.
48. Визначте особливості пропорційної виборчої системи.
49. Вкажіть особливості змішаної виборчої системи.
50. Вкажіть стадії виборчого процесу.
51. Назвіть основні нормативно-правові акти, які регулюють питання виборчого права в Україні.
52. Назвіть види відповідальності суб'єктів виборчого процесу.
53. Дайте визначення поняття «референдум».
54. Вкажіть види референдумів.
55. Вкажіть підстави проведення референдуму.
56. Опишіть референдний процес.
57. Вкажіть стадії референдуму.
58. Опишіть правові наслідки референдуму.
59. Назвіть види відповідальності за порушення референдного процесу.

змістовного модулю III

1. Дайте визначення поняття «державна влада».
2. Вкажіть юридичну природу державної влади.
3. Розкрийте зміст поняття «орган державної влади».
4. Назвіть ознаки державної влади.
5. Розкрийте зміст принципу поділу влади.
6. Здійсніть класифікацію органів державної влади.
7. Опишіть державно-владні повноваження органів державної влади.
8. Розкрийте зміст представницької функції державного органу.
9. Розкрийте зміст контрольної функції державного органу.
10. Назвіть види органів державної влади в Україні.
11. Охарактеризуйте показники ефективності організації і діяльності органів державної влади у відповідності до конституційно закріплених принципів.
12. Охарактеризуйте стан парламентаризму в Україні.
13. Окресліть місце і роль законодавчої влади України в системі поділу влади.
14. Вкажіть порядок формування парламенту України.
15. Вкажіть конституційний склад Ради України.
16. Назвіть причини дострокового припинення повноважень Верховної Ради України.
17. Визначте основні принципи правового статусу депутата.
18. Вкажіть основні форми депутатської діяльності.
19. Назвіть основні методи депутатської діяльності.
20. Перелічіть права і обов'язки народного депутата України.
21. Що таке депутатський запит?
22. Що таке депутатський імунітет та депутатський індемнітет?
23. Опишіть функції та повноваження Верховної Ради України.
24. Вкажіть порядок обрання голови Верховної Ради України.
25. Назвіть комітети Верховної Ради України.
26. Охарактеризуйте кожний комітет Верховної Ради України за його функціональним призначенням.
27. Вкажіть порядок роботи Верховної Ради України.
28. Вкажіть порядок скликання та проведення сесій Верховної Ради України.
29. Назвіть стадії законодавчого процесу.
30. Розкрийте сутність поняття «законодавча ініціатива».
31. Визначте суб'єктів права законодавчої ініціативи в Верховній Раді України.
32. Вкажіть порядок обговорення законопроекту на пленарних засіданнях Верховної Ради України в ході трьох читань.
33. Назвіть особливості конституційно-правового статусу Рахункової палати.
34. Вкажіть особливості конституційно-правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
35. Окресліть місце та роль Президента України в системі органів державної влади.
36. Опишіть основні функції Президента України.

37. Розкрийте особливості статусу глави держави в Україні.
38. Вкажіть вимоги, що висуваються до кандидатів на пост глави держави в Україні.
39. Вкажіть основні повноваження Президента України
40. Назвіть підстави відставки Президента України.
41. Охарактеризуйте особливості імпичменту Президента України.
42. Охарактеризуйте особливості взаємовідносин Президента України із Верховною Радою України.
43. Вкажіть особливості взаємовідносин Президента України з органами виконавчої влади.
44. Які акти приймає Президент України?
45. Що таке контрасигнація актів Президента України?
46. Окресліть роль Офісу Президента в діяльності глави держави.
47. Розкрийте специфіку Секретаріату Президента України.
48. Розкрийте специфіку Ради національної безпеки і оборони України.
49. Дайте визначення категорій «орган виконавчої влади» і «уряд».
50. Окресліть місце та роль Кабінету Міністрів України в системі органів державної влади.
51. Розкрийте особливості формування українського уряду.
52. Опишіть функції та основні повноваження уряду України.
53. Охарактеризуйте статус глави уряду.
54. Вкажіть основні форми роботи Кабінету Міністрів України.
55. Які акти приймає Кабінет Міністрів України?
56. Назвіть види відповідальності Кабінету Міністрів України.
57. Назвіть Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в Україні.
58. Охарактеризуйте конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій.
59. Вкажіть порядок формування місцевих державних адміністрацій.
60. Вкажіть структуру місцевих державних адміністрацій.
61. Опишіть функції та основні повноваження місцевих державних адміністрацій.
62. Вкажіть порядок призначення голів місцевих державних адміністрацій.
63. Вкажіть особливості підзвітності і підконтрольності місцевих державних адміністрацій.
64. Визначте поняття та сутність судової влади.
65. Вкажіть соціальне призначення судової влади.
66. Назвіть основні ознаки правосуддя.
67. Опишіть функції судової влади.
68. Назвіть нормативно-правові акти, які регулюють діяльність органів судової влади в Україні.
69. Вкажіть конституційні принципи організації судової влади в Україні.
70. Вкажіть основні принципи судочинства в Україні.
71. Визначте систему загальної юрисдикції в Україні.
72. Опишіть функції і повноваження судів загальної юрисдикції.

73. Вкажіть порядок формування судів.
74. Вкажіть порядок звернення громадян до судів загальної юрисдикції.
75. Назвіть органи суддівського самоврядування.
76. Опишіть функції та повноваження Вищої рада правосуддя.
77. Визначте правовий статус прокуратури в Україні.
78. Визначте місце Конституційного Суду України в системі органів державної влади.
79. Окресліть політико-правове значення Конституційного Суду України.
80. Вкажіть порядок формування складу Конституційного Суду України.
81. Назвіть основні функції Конституційного Суду України.
82. Проаналізуйте повноваження Конституційного Суду України.
83. Вкажіть правовий статус судді Конституційного Суду України.
84. У чому полягає незалежність і недоторканність судді Конституційного Суду України?
85. Визначте та охарактеризуйте форми звернення громадян до Конституційного Суду України.

змістовного модулю IV

1. Визначте поняття та сутність державної території.
2. Розкрийте сутність категорії «територіальний устрій».
3. Вкажіть форми територіального устрою.
4. Назвіть види адміністративно-територіального поділу території держав.
5. Визначте та охарактеризуйте конституційні принципи територіального устрою України.
6. Вкажіть конституційні засади територіального устрою України.
7. Розкрийте зміст системи адміністративно-територіального устрою України.
8. Опишіть внутрішню структуру територіального устрою України.
9. Назвіть види та форми територіальної автономії.
10. Визначте особливості конституційного статусу Автономної Республіки Крим.
11. Назвіть види адміністративно-територіальних одиниць.
12. Опишіть порядок утворення та зміни статусу адміністративно-територіальних одиниць.
13. Опишіть сутність поняття «місцеве самоврядування».
14. Окресліть роль місцевого самоврядування в системі публічної влади.
15. Назвіть конституційні засади місцевого самоврядування в Україні.
16. Назвіть принципи місцевого самоврядування.
17. Визначте та охарактеризуйте систему місцевого самоврядування.
18. Назвіть види територіальних громад.
19. Назвіть представницькі органи місцевого самоврядування.
20. Опишіть порядок формування органів місцевого самоврядування.
21. Визначте порядок обрання депутатів та голів рад.
22. Визначте порядок організації роботи органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
23. Вкажіть, що є матеріальною і фінансовою основою місцевого

самоврядування в Україні.

24. Проаналізуйте функції та повноваження органів місцевого самоврядування.

25. Визначте акти органів місцевого самоврядування.

26. Опишіть види контролю (нагляду) за діяльністю органів місцевого самоврядування.

27. Назвіть та охарактеризуйте гарантії місцевого самоврядування наведені в Конституції України та Законі України «Про місцеве самоврядування».

28. Визначте особливості здійснення місцевого самоврядування у місті Києві.

29. Визначте особливості здійснення місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим.

30. Назвіть, у яких випадках може бути застосовано обмеження прав місцевого самоврядування.

Питання для підготовки до заліку

1. Поняття, предмет та методи правового регулювання галузі конституційного права.

2. Система галузі конституційного права.

3. Поняття, структура та специфіка конституційно-правових відносин.

4. Відповідальність у конституційному праві.

5. Джерела галузі конституційного права України.

6. Конституційне право України як наука і навчальна дисципліна.

7. Поняття та сутність конституції.

8. Види та структура конституцій.

9. Конституціоналізм в Україні: зародження та основні етапи розвитку.

10. Юридичні властивості конституції України.

11. Поняття конституційного ладу та його співвідношення з державним ладом.

12. Закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України.

13. Конституційне закріплення принципу народного суверенітету та форми його реалізації. Форми здійснення народовладдя.

14. Форма правління, територіального устрою та державно-правового режиму згідно Конституції України.

15. Україна – суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

16. Конституційні засади економічної системи.

17. Конституційне регулювання соціальних відносин.

18. Конституційні принципи культурної та мовної політики Української держави.

19. Конституційний лад та громадянське суспільство.

20. Поняття та види правових статусів людини і громадянина. Закріплення засад конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні.

21. Громадянство України: поняття, ознаки, принципи.

22. Належність, набуття та припинення громадянства України.
23. Повноваження органів, організацій і посадових осіб по вирішенню питань громадянства України.
24. Поняття та класифікація конституційних прав та свобод людини і громадянина.
25. Міжнародні стандарти прав і свобод людини і громадянина та їх співвідношення з національним законодавством.
26. Конституційні гарантії захисту та практичного здійснення прав та свобод людини і громадянина.
27. Конституційні обов'язки людини і громадянина. Класифікація конституційних обов'язків людини і громадянина.
28. Поняття та принципи конституційно-правового статусу національних меншин. Права й обов'язки національних меншин в Україні.
29. Правовий статус біженців, внутрішньо переміщених осіб та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні.
30. Поняття правового статусу іноземців та осіб без громадянства. Правове регулювання перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні.
31. Конституційні засади виборів в Україні.
32. Конституційні основи референдумів в Україні.
33. Поняття, ознаки та класифікація (види) органів державної влади.
34. Система і види органів державної влади в Україні.
35. Принципи організації і діяльності державних органів України та їх закріплення в Конституції України.
36. Загальна теорія і стан парламентаризму в Україні. Місце та роль Верховної Ради України в механізмі державної влади.
37. Конституційний склад і структура Верховної Ради України.
38. Строк повноважень Верховної Ради України. Дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.
39. Компетенція (функції та повноваження) та акти Верховної Ради України.
40. Конституційно-правовий статус народного депутата України.
41. Сесія Верховної Ради України. Розгляд питань на пленарних засіданнях Верховної Ради України.
42. Комітети і комісії Верховної Ради України: склад, порядок формування, функції та повноваження.
43. Депутатські групи та фракції у Верховній Раді України.
44. Поняття та стадії законодавчого процесу. Особливості проходження конституційних законів.
45. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: функції та повноваження.
46. Місце і роль Президента України в механізмі державної влади. Функції Президента України.
47. Компетенція Президента України.
48. Строк повноважень Президента України. Конституційні підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України.
49. Апарат та акти Президента України.

50. Поняття, зміст та система виконавчої влади в Україні.
51. Конституційний статус Кабінету Міністрів України.
52. Склад та порядок формування Кабінету Міністрів України. Припинення повноважень Кабінету Міністрів України.
53. Компетенція та акти Кабінету Міністрів України.
54. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади: основні завдання, функції, порядок їх реалізації, принципи діяльності.
55. Місцеві органи виконавчої влади: система, порядок формування, повноваження.
56. Поняття, соціальне призначення та функції судової влади. Основні принципи та засади судочинства в Україні.
57. Система судоустрою України.
58. Конституційний статус суддів в Україні.
59. Вища рада правосуддя: склад та компетенція.
60. Конституційні основи організації і діяльності прокуратури.
61. Склад, порядок формування та компетенція (функції та повноваження) Конституційного Суду України.
62. Конституційне подання, конституційне звернення, конституційна скарга. Акти Конституційного Суду України.
63. Конституційні засади територіального устрою України.
64. Система адміністративно-територіально устрою України.
65. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. Принципи місцевого самоврядування.
66. Система місцевого самоврядування.
67. Територіальна громада як основа місцевого самоврядування, порядок її формування, основні функції, повноваження та порядок роботи.
68. Органи і посадові особи місцевого самоврядування: порядок формування й обрання, правовий статус.
69. Територіальна, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування в Україні.
70. Компетенція (функції та повноваження), акти органів місцевого самоврядування.

РОЗДІЛ 4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або здобувач відмовляється від відповіді, або відсутній.
	1 бал	Здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
	2 бали	Здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
Самостійна робота здобувача	0 балів	Самостійна робота не виконана або не зарахована.
	1 бал	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі; фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) виконує окремі завдання самостійної роботи (знає послідовність виконання, проте виконані завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог).
	2 бали	Здобувач вищої освіти володіє глибокими знаннями, використовує їх у нестандартних ситуаціях; самостійно працює з інформацією відповідно до визначених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал, глибоко й всебічно розкриває зміст теоретичних питань. Виконуючи практичні завдання, самостійно користується обов'язковою й додатковою літературою, вільно оперує науковою термінологією, аргументує власні думки, аналізує та робить висновки. У повному обсязі

		виконує завдання самостійної роботи, впевнено презентує їх.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь з комп'ютерною презентацією / реферат)	<i>доповідь з комп'ютерною презентацією</i>	
	0 балів	Не зараховуються презентації, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернета; проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання; завдання не виконано.
	1 бал	Презентація не відповідає необхідному обсягу, багато її частин не має відношення до теми дослідження. Відсутній план для створення повної і добре оформленої презентації. Зміст роботи не відповідає плану, інформація не точна або пропущена, відсутні висновки та узагальнення і внутрішня логічна послідовність. Оформлення має суттєві недоліки. Доповідь не відображає зміст роботи, більшість відповідей на запитання некоректні, неточні або неправильні, здобувач не володіє предметом дослідження.
	2-3 бали	Презентація не відповідає необхідному обсягу, не містить вступу і висновків. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження. Презентація погано організована, без творчих знахідок, багато необхідних елементів пропущені. В презентації не визначені ключові положення, інформація не точна, на більшість запитань не можливо знайти відповідь. Здобувачем вищої освіти представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без аргументації, висновки є нелогічними і необґрунтованими. Відповіді на запитання фрагментарні, або відсутні.
	4-5 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру, певний матеріал викладено некоректно, наявні ознаки компіляції, відсутні узагальнення, авторські висновки. Порушена логіка представленого матеріалу. Презентація організована без творчих знахідок. Є зауваження щодо оформлення тексту пропозицій та презентації. Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими. Наочні матеріали не відображають зміст передбачуваного дослідження. Відповіді на запитання фрагментарні, не точні.

6-7 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, тема розкрита з використанням сучасного аналітичного і методологічного інструментарію. Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція здобувача і наукові/навчальні тексти формально узгоджені, зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські висновки, посилання на першоджерела. Відповіді на питання в основному правильні, здобувач добре знає предмет роботи.
8-9 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, тема розкрита, всі частини презентації містять важливі твердження за темою дослідження, але має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження, мають місце окремі недоліки неprincipiального характеру. Здобувач вищої освіти демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами, в логічній послідовності проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, формулювати висновки за темою дослідження. Відповіді на питання в основному правильні, здобувач вищої освіти добре знає предмет роботи.
10 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, має в основі ключові положення, які повністю розкривають тему дослідження. Всі частини презентації пов'язані з метою і завданням дослідження. Подана інформація чітка і зрозуміла. Здобувач вищої освіти демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Дослідження містить достатній і різноманітний масив опрацьованих інформаційних джерел, критичний огляд наукової і навчальної літератури, узагальнення і висновки, які дозволяють чітко визначити авторську позицію. Доповідь логічна, повна,

	стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані.
<i>реферат</i>	
0 балів	Не зараховуються реферати, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернет.
1 бал	Реферат виконаний самостійно, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, або вони взагалі відсутні, тема не розкрита, робота не відповідає обсягу її оформлення не відповідає вимогам, список літератури менше 5 пунктів, з них менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів перевищує 15 % загальної кількості списку джерел.
2 бали	Реферат виконаний самостійно, оформлення відповідає вимогам, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня, список літератури менше 5 пунктів, з них менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів перевищує 15 % загальної кількості списку джерел.
3 бали	Реферат виконаний самостійно, оформлення відповідає вимогам, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, тема не розкрита, робота не відповідає обсягу, список літератури понад 5 пунктів, з них менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів перевищує 15 % загальної кількості списку джерел.
4 бали	Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, розкрита актуальність теми, в аналітичній частині подано опис основної проблеми, представлена основна література по темі, у висновку сформульовані загальні висновки, тема в цілому розкрита, проте частина значимої

		інформації не ввійшла в зміст реферату, список літератури понад 8 пунктів, з них менше 50 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота ретельно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
5 балів		Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, розкрита актуальність теми, в аналітичній частині подано опис основної проблеми, представлена основна література по темі, у висновку сформульовані загальні висновки, тема в цілому розкрита, проте частина значимої інформації не ввійшла в зміст реферату, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 50 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота ретельно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
6 балів		Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, розкрита актуальність теми, в аналітичній частині подано опис основної проблеми, представлена основна література по темі, у висновку сформульовані загальні висновки, тема повністю розкрита, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 50 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота ретельно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
7 балів		Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, обґрунтовано актуальність обраної теми, повно і чітко представлені основні теоретичні поняття, в аналітичній частині дано повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку сформульовані розгорнуті висновки, тема повністю розкрита, в рефераті дотримана структура написання реферату, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 50 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку

		джерел, робота грамотно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
8 балів		Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, обґрунтовано актуальність обраної теми, повно і чітко представлені основні теоретичні поняття, в аналітичній частині дано повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку сформульовані розгорнуті висновки, тема повністю розкрита, в рефераті дотримана структура написання реферату, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота грамотно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
9 балів		Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, обґрунтовано актуальність обраної теми, повно і чітко представлені основні теоретичні поняття, в аналітичній частині дано повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку сформульовані розгорнуті висновки, тема повністю розкрита, в рефераті присутня оригінальна ідея аналізу або структурування матеріалу, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота грамотно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
10 балів		Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, обґрунтовано актуальність обраної теми, повно і чітко представлені основні теоретичні поняття, в аналітичній частині дано повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку сформульовані розгорнуті висновки, тема повністю розкрита, в рефераті присутня оригінальна ідея аналізу або структурування матеріалу, список літератури понад 10 пунктів, з них не менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість

		Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота грамотно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
Підсумковий тест	0-30 балів	Робота складається з 30 тестових питань, кожне з яких має лише одну правильну відповідь, що оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (заліку)

Для навчальної дисципліни «Конституційне право України» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою та аргументованістю. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом конституційного права України в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, аргументовано висловлює свої думки, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але припускається несуттєвих помилок; виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач добре володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення конституційного права України, що

	<p>відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Не завжди виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, але не логікою та аргументованістю. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, передбаченим робочою програмою дисципліни. Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі, передбачений програмою навчальної дисципліни. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач недостатньо володіє навчальним матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу), знання фрагментарні, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Здобувач демонструє недостатній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.</p>
<p>Незадовільно (0-34 F)</p>	<p>Здобувач не володіє навчальним матеріалом передбачений програмою навчальної дисципліни, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано. Здобувач демонструє повну не</p>

	сформованість компетентностей за заданими стандартами по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу.
--	---

Засоби діагностування результатів навчання

Оцінювання: індивідуальне опитування, колективна співбесіда, перевірка виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, презентація результатів індивідуальної роботи, стандартизовані тести, залік.

Демонстрування результатів навчання: усні доповіді, дискусія, робота в парах, робота в команді, презентація результатів самостійної та індивідуальної роботи.

Розподіл балів, які отримують студенти за результатами поточного і підсумкового контролю (залік)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота тощо)			ІНДЗ	Підсумковий тест	Сума
Теми	Бали	Разом	0-10	0-30	0–100
Тема 1.	0-4	0-60			
Тема 2.	0-4				
Тема 3.	0-4				
Тема 4.	0-4				
Тема 5.	0-4				
Тема 6.	0-4				
Тема 7.	0-4				
Тема 8.	0-4				
Тема 9.	0-4				
Тема 10.	0-4				
Тема 11.	0-4				
Тема 12.	0-4				
Тема 13.	0-4				
Тема 14.	0-4				
Тема 15.	0-4				

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	зараховано
82–89	B	
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	

35–59	FX	не зараховано (з можливістю повторного складання)
0–34	F	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Нормативні документи

1. Акт проголошення незалежності України. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
2. Виборчий кодекс України : Закон України від 19.12.2019 р. № 396-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#n4127>
3. Декларація про державний суверенітет України. *Відомості Верховної Ради України*. 1990. № 3. Ст. 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
4. Європейська Хартія про місцеве самоврядування : від 15.10.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
5. Загальна декларація прав людини : схвалена Генеральною Асамблеєю ООН 10 груд. 1948 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_015
6. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>
8. Питання забезпечення діяльності Президента України : Указ Президента України від 20.06.2019 р. № 417/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4172019-27609>
9. Положення про Офіс Президента України : затверджене Указом Президента України від 25.06.2019 р. № 436/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4362019-2768>
10. Про Автономну Республіку Крим : Закон України від 17.03.1995 р. № 95/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95/95-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
12. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI (зі змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
13. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17.11.2011 р. № 4061-VI (Закон втратив чинність, крім положень щодо організації та проведення проміжних виборів і заміщення народних депутатів України, обраних у загальнодержавному виборчому окрузі, повноваження яких достроково припинені, що діють до наступних чергових або позачергових виборів народних депутатів України). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>

14. Про народовладдя через всеукраїнський референдум : Проект Закону України від 09.06.2020 р. № 3612. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69060
15. Про встановлення квоти імміграції на 2020 рік : розпорядження КМУ від 11 березня 2020 р. № 431-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/431-2020-%D1%80#Text>
16. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
17. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
18. Про Державний реєстр виборців : Закон України від 22.02.2007 р. № 698-V (зі змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/698-16>
19. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII (зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
20. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII (зі змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
21. Про забезпечення проведення церемонії вступу на пост новообраного Президента України : Указ Президента України від 30.11.1999 р. № 1509/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1509/99/>
22. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
23. Про затвердження національної стратегії у сфері прав людини : указ Президента України від 25 серпня 2015 р. (зі змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/501/2015/page>.
24. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року : Розпорядження КМУ від 23 листопада 2015 р. № 1393-р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248740679>
25. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>
26. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
27. Про Комісію при Президентові України з питань громадянства : Указ Президента України від 30.04.2005 р. № 740/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740/2005#n22>
28. Про Комісію при Президентові України у питаннях помилування : Указ Президента України від 06.12.1999 р. № 1532/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1532/99>
29. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР (зі змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%D0%B2%D1%80>

30. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII (зі змінами). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
31. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
32. Про місцеві вибори : Закон України від 14.07.2015 р. № 595-VIII (Закон втратив чинність, крім положень щодо організації та проведення повторних, проміжних, додаткових виборів і заміщення депутатів, обраних у багатомандатному виборчому окрузі, повноваження яких достроково припинені, що діють до наступних чергових або позачергових виборів депутатів місцевих рад). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>
33. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
34. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25.06.1992 р. №2494-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12#Text>
35. Про політичні партії в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>
36. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України : Указ Президента України від 15.11.2006 р № 970/2006. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/970/2006>
37. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності : Указ Президента України від 10.06.1997 р. № 503/97. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/503/97>
38. Про правовий статус закордонних українців : Закон України від 04.03.2004 р. № 1582-IV (зі змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1582-15>
39. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
40. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
41. Про Рахункову палату : Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII (зі змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
42. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
43. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11.07.2002 р. № 93-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15>
44. Про статус народного депутата України : Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-XII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
45. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

46. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
47. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
48. Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30.06.2004 р. № 1932-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>

Навчально-наукова література:

1. Конституційне право України : підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін. ; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків : Право, 2020. 592 с.
2. Конституційне право України: підручник / І. М. Алмаші та ін.; уклад.: В. В. Коцкулич, В. В. Джуган. 8-е вид., перероб. та доп. Ужгород : Гельветика, 2018. 409 с.
3. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посібн. / М. Б. Афанасьева, Ю. Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан та ін. Одеса : «Юридична література», 2017. 256 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7800/Konst%20pravo%20pragmat%20kurs.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
4. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В. Я. Тацій, О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш та ін. 2-ге вид., перероб. та доп. Харків, 2011. 1128 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/r61.pdf>
5. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України : підручник. 5-те вид., перероб. та доп. Київ : Ліра-К, 2014. 560 с.
6. Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 556 с.
7. Федоренко В. Л. Конституційне право України : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 616 с.
8. Шляхтун П. П. Конституційне право України : підручник. Київ : Освіта України, КНТ, 2018. 592 с.

Допоміжна

1. Баскакова Ю. В. Організація діяльності комітетів та депутатського корпусу Верховної Ради України в умовах розвитку парламентаризму. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 2 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2017. Вип. 21. С. 58–63.
2. Гедікова Н. П. Децентралізація та реформування місцевого самоврядування в сучасній Україні на основі досвіду Польщі. *Політикус*. 2020. № 3. С. 13–18. URL: http://politicus.od.ua/3_2020/3_2020.pdf
3. Гедікова Н. П. Права людини та громадянина: політико-правовий аспект. *Політикус*. 2015. С. 11–14. URL: http://politicus.od.ua/1_2015/01_2015.pdf
4. Гедікова Н. П. Право як гарантія свободи. *Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики* : матеріали II Всеукраїнської наукової конференції. Ч. II. Дніпро : СПД «Охотнік», 2017. С. 189–191.

5. Гедікова Н. П. Свобода індивіда як пріоритетна цінність у доктрині ліберальної демократії. *Гуманітарний всесвіт: люди, ідеї, події*: V Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція (з міжнародною участю). Львів, 2017. URL: <http://virt.ldubgd.edu.ua/course/view.php?id=1437>.
6. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенства права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу (частина третя: права людини). *Право України*. 2015. № 1. С. 13–92.
7. Захаров Є. Права людини в Україні в 2015: основні тенденції. *Бюлетень "Права Людини"*. 2016. № 04. URL: http://khp.org/index.php?r=1.3.1.18.3#mess_1455477587.
8. Колісник В. П., Барабаш Ю. Г. Конституційне право України : підручник. Харків : Право, 2008. 416 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009_2/KONST_PR_2008.pdf
9. Конституційне право України : навч. посіб. [для підгот. до іспиту закредитно-модульною сист. навчання]. 2-е вид., перероб. та доп. / В. О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самотуга, Л. А. Філянїна. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 293 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Boniak_Valentyna/Konstytutsiine_pravo_Ukrainy.pdf
10. Конституційне право України в схемах : навч. посіб. / Ю. В. Градова М. К. Гопич, О. М. Дунаєва та ін. Одеса, ОДУВС, 2013. 142 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/296/1/Констит.%20право%20Укр.%20в%20схемах.pdf>
11. Конституційне право України : посіб. для підготовки до іспитів / Ю. Г. Барабаш, Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин та ін. 3-тє вид., перероб. та доп. Харків : Право, 2016. 346 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/198/1-24.pdf>
12. Корогод Г. І. Перша Конституція України. Пилип Орлик і його діяльність в еміграції : навч. посіб. Суми : ВТД "Університетська книга", 2008. 124 с.
13. Пташинська В. П. Вплив рішень європейського суду з прав людини на національну імплементацію конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 56. С. 129–137.
14. Лінецький С. Контрольні повноваження комітетів Верховної Ради України: правове регулювання та проблеми реалізації. *Часопис Парламент*. 2015. № 1. С. 3–53.
15. Олійник А. Ю.; Кагадій М. І. Курс лекцій з конституційного права України. 2016. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2381/2/20161007_Oliinyk_TitulZmist.pdf
16. Совгіря О. В. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України: сучасний стан та тенденції розвитку : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 464 с.
17. Хальота А. І. Реалізація конституційних прав і свобод людини та громадянина. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 6-2. Т. 1. С. 102-106.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Президент України : офіційний сайт. URL: <http://www.president.gov.ua/>
2. Верховна Рада України : офіційний сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України : офіційний сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Урядовий кур'єр : офіційний сайт. URL: <http://www.ukurier.gov.ua/>
5. Державна служба статистики України : офіційний сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua
6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : офіційний сайт. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
7. Національна парламентська бібліотека України : офіційний сайт. URL: <http://nplu.org/>
8. Державна науково-технічна бібліотека України : офіційний сайт. URL: <http://www.gntb.gov.ua/ua/>
9. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL: <http://library.pdpu.edu.ua>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 21.05.2020 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P002_2020.pdf
2. Положення про організацію самостійної роботи студентів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 25.07.2020 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P112.pdf
3. Положення про організацію контролю та оцінювання знань студентів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» від 27.02.2020 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/universitet/yakist/polojennia/org_kontrol.pdf
4. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 26.04.2018 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf
5. Положення про порядок виявлення та встановлення фактів недоброчесності у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 31.10.2019 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P102.pdf

ДОДАТКИ

Приклад титульної сторінки ІНДЗ

**Міністерство освіти і науки України Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»**

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права

Індивідуальне навчально-дослідне завдання

(доповідь з презентацією/реферат)

з дисципліни « _____ »
(назва дисципліни)

на тему: « _____ »
(назва теми)

Здобувача (ки) _____ першого
(бакалаврського) рівня вищої
освіти

_____ року навчання

_____ групи

спеціальності

_____ (прізвище та ініціали)

Викладач: _____

Одеса – 20__ року

Навчально-методичне видання

Гедікова Наталя Пилипівна

**Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з
навчальної дисципліни «Конституційне право України»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія» (ОП Політологія)**